Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Vastausosoite: MmV@eduskunta.fi

Aika: tiistai 5.6.2018 klo 10.00

Asia: U 5/2017 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uusiutuvan energian direktiivi)

Kiitän mahdollisuudesta antaa lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle. Keskityn lausunnossa yleisiin näkökohtiin ja viittaan erityisesti Työ- ja elinkeinoministeriön asiaa koskevaan uusimpaan perusmuistioon (TEM2018-00292), jossa on päivitetty asian käsittely EU:ssa.

Olen toiminut Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun professorina Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittaman Smart Energy Transition –hankkeen vastuullisena johtajana 2015 – 2017. Tämä hanke yhdessä muiden Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamien energiaan liittyvien hankkeiden kanssa antoi 17.5.2018 policy briefin "Hyödynnetään energiamurros ja luovutaan fossiilisesta energiasta" (http://smartenergytransition.fi/fi/policy-brief-hyodynnetaan-energiamurros-ja-luovutaan-fossiilisesta-energiasta/). Siinä otetaan kantaa moniin kysymyksiin, jotka liittyvät uusiutuvan energian direktiiviin.

1. **Uusiutuvan energian tavoite vuodelle 2030**. Kun Suomelle aikoinaan asetettiin 38 %:n tavoite uusiutuvalle energialle 2020, pitivät sitä monet hyvin vaikeana saavuttaa. Kun Sipilän hallituksen ohjelma laadittiin 2015, asetettiin siinä tavoitteeksi 38%:n saavuttaminen jo vaalikaudella (2018-19). Vain vähän sen jälkeen ilmeni, että 38 %:n tavoite oli saavutettu jo vuonna 2014. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että energiateknologioiden ja –tehokkuuden paraneminen ja kunnianhimoinen politiikka edesauttavat vaativienkin tavoitteiden toteutumista. TEM-muistiossa sanotaan, että Suomi voi hyväksyä EU:n tavoitteen noston 27 %:sta 30%:iin tai hieman yli, mikäli se ei nosta Suomen nykyistä itse asetettua 50 %:n tavoitetta vuodelle 2030.

Suomi on sitoutunut pyrkimään hiilineutraalisuuteen jo vuonna 2045. Tähän tavoitteeseen eteneminen hyödyntäen kaikki uuden teknologian tarjoamat keinot mahdollistavat historiallisen kokemuksen valossa mielestäni myös Suomen 2030 tavoitteiden nostamisen. *Ns. flat rate –tavalla laskettuna EU:n 35 %:n tavoite tarkoittaisi Suomelle tavoitetta 53 % vuonna 2030. Pidän tämän tavoitteen saavuttamista täysin realistisena ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta jopa välttämättömänä.*

2. **Kaikkien uusiutuvan energian muotojen hyödyntäminen.** Fossiilisten polttoaineiden vähentämisen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat lämmityksen/jäähdytyksen ja liikenteen päästöjen vähentäminen. Nykyinen energiastrategia nojaa vahvasti puuenergian lisäämiseen lämmityspolttoaineena ja nestemäisenä biopolttoaineena.

Tämä strategia on riskialtis ja voi johtaa puuvarojen liialliseen käyttöön alhaisen jalostusarvon tuotteina. Strategisen tutkimuksen neuvoston energiahankkeiden yhteisessä policy briefissä korostetaan tässä yhteydessä energiatehokkuustoimenpiteitä, lämpöjärjestelmän ja liikenteen nopeutettua sähköistämistä sekä kaikkien uusiutuvan energiamuotojen kehittämistä.

Maaseudun kehittämisen kannalta puuenergian lisäksi monet uusiutuvat hajautetun energian muodot voivat tarjota paljon mahdollisuuksia. Biokaasutuotanto ja –teknologia ovat kehittymässä,

maatuulivoiman kannattavuus on parantunut selvästi ja myös aurinkolämpö ja –sähkö ovat tulossa kilpailukykyisiksi vaihtoehdoiksi. Sähköiseen liikenteeseen liittyy akkukemikaalien tuotantoa ja jalostusta, joilla aloilla Suomi on jo nyt merkittävä tekijä. Maanviljelijöille ja haja-asutusalueiden kunnille kaikki nämä teknologiat ovat varteenotettavia vaihtoehtoja alueiden taloudellisen aseman parantamisessa. Siksi energiapolitiikan ja maaseudun kehittämisen välistä yhteyttä tulisi jatkossa tarkastella monipuolisesti rajoittamatta tarkastelua puuenergiaan.

3. **Energian käyttäjien aseman vahvistaminen.** Perinteinen energiapolitiikka ja –tuotantoa on ollut hyvin keskittynyttä. Tämän yksi seuraus on ollut se, että kansalaiset, kuluttajat ja pienyrittäjät ovat kokeneet energia-alan kysymykset vieraina ja ovat jääneet passiiviseen rooliin energiamurroksen edistämisessä. Tämä on johtanut paikon jopa uusia teknologioita vähättelevään ja vastustavaan asenteeseen.

Energiamurroksen menestyksellinen edistäminen Suomen parhaaksi voi onnistua vain, jos onnistumme valjastamaan laajasti kuluttajat, maanviljelijät ja pienyrittäjät omaehtoiseen aktiiviseen toimintaan. Uusiutuvan energian direktiiviin sisältyykin EU:n tavoite edistää *pientuotantoa ja energiayhteisöjä*. Valtioneuvoston U-kirjelmässä tähän suuntaukseen suhtaudutaan käsitykseni mukaan tarpeettoman passiivisesti (ks. kohta 4.2), vaikka toisaalta Suomessa aina ylpeillään sillä, että sähköjärjestelmämme on jo nyt Europan edistyneimpiä, jonka avulla on mahdollista toteuttaa joustavia järjestelyjä.

Uusiutuva energia on kaikissa muodoissaan hajautetumpaa kuin fossiilinen energia ja siksi sellainen energiajärjestelmän edistäminen, jossa pientuottajat ja –kuluttajat voivat laajasti osallistua järjestelmän toimintaan palvelee Suomen tavoitetta lisätä uusiutuvaa energiaa. Se tukee myös sellaisen digitalisaatioon ja tekoälyyn perustuvan energiateknologian kehittämistä, joka voisi lisätä Suomen energiateknologian vientiä. Olisi siis Suomen edun mukaista, että Suomi kulkisi pientuotannon ja energiayhteisöjen alueella EU:n eturintamassa.

Helsingissä 4.6.2018

Raimo Lovio

Raimo Lovio
professori emeritus
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu